

maart/april/mei

nummer **52**

- **Verslagen Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld.**
redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken zo nodig aan te passen

wintervogeltellingdehilver2020-2021

Vanaf 2013 hebben jaarlijks verschillende instanties in het hele gebied territoriumkarteringen van broedvogels uitgevoerd (Provincie van 2013 tot 2016, Busink 2012 tot 2016, Vogelwerkgroep Midden-Brabant 2017 en vanaf 2018 samen met Vogelwerkgroep KNNV Tilburg).

Naast het inventariseren in de broedseizoenen, ontstond ook de wens om tijdens het herfst/winter-seizoen een telling te houden, waardoor inzicht wordt verkregen hoe dan de vogelpopulatie in het gebied is. De wintertelling werd aan de drie terreinbeherende instanties voorgesteld, deze gingen akkoord en zorgden voor de betredingsvergunningen.

De weersomstandigheden waren tijdens de tellingen goed en over het algemeen vergelijkbaar geweest. Eén telling moest uitgesteld worden vanwege de bevroren watervlakten in het gebied (Zie foto). Het telprogramma moest daardoor worden aangepast, waardoor tussen de tellingen niet evenveel tijd zat. Toch konden bij verschillende soorten trends ontdekt worden.

[Lees het complete verslag](#) verder op onze website.

heerkenshuis

- Nico Hilgers

Dit voorjaar is er rondom Heerkenshuis weer van alles gebeurd. Met de aanleg van het voedselbos zijn er weer stappen gezet. In de houtwal is er verder aangeplant met o.a. inlandse vogelkers, gelderse roos, spaanse aak, zoete kers. In overleg met Brabants Landschap hebben we 8 grote fruitbomen aangeplant met daarom heen ook struiken als zwarte bes, framboos, rode bes.

De fruitbomen haalden we bij een biologische fruitboomkweker die ook oude rassen heeft. Zo hebben we een oud appelras als laxton's superbe, een rode gravensteiner appel, een vanda kers en een winterriet peer kunnen planten. Ook staat er nu een compresse (peer), een jonagold en elstar (appels). Het was een heel karwei om deze, al stevige bomen, te planten en Louis van Keulen, Martien Versteijnen en ondergetekende hebben flinke plantgaten moeten graven, een volle aanhanger mest verwerkt en bomen gesjouwd om een stevige boost te geven aan het voedselbos.

Ondertussen zijn vrijwilligers van de permatuin ook goed bezig; op het stuk voor de natuurmuur hebben ze de grond in gereedheid gebracht en ook al diverse bessenstruiken aangeplant. Waarschijnlijk gaat de permatuin de naam Steentuyn krijgen.

In de leembakken die zijn gecreëerd op het voormalige fabriekscomplex zijn al boomkijkers gesignaleerd; op een avond in april hoorden we de boomkijkers van verschillende kanten. Het is ook interessant om de ontwikkeling van de flora in die bakken bij te houden. Kwam de plantengroei daar vorig jaar aarzelend op gang, nu zie je er bijvoorbeeld flinke groeiplekken van lisdodde en ook al behoorlijk wat zaailingen van els. Op de steenachtige omgeving van de bakken, rond de oeverwaluwwal en uitkijktoren vind je vooral planten die je kunt verwachten op ruderaal terrein; kaardebol, teunisbloem, boerenwormkruid en distels.

Steeds meer groeit er bij Heerkenshuis en omgeving een gebied met natuurontwikkeling, biodiversiteit en initiatieven die daar mee te maken hebben.

opentuin

A.s. zondag 6 juni is er een open middag op het terrein bij het Heerkenshuis. Van 13.00 tot 15.00u.

nationale vogelweek

“Rondje Hengstven” heette een 5 km traject gemaakt door een van onze leden. Vanwege de coronamaatregelen ontwikkelde Vogelbescherming speciaal een ‘digitale excursieleader’ met daarin ruim 30 routes, zodat iedereen nog steeds de mooiste natuurplekjes met bijbehorende vogels kon ontdekken.

Bedoeld voor de beginnend vogelaar, voldoende rustbankjes om te genieten van de omgeving, maar vooral leuke vogelsoorten die besproken werden (ondersteund met beeld en geluid) zorgde voor positieve feedback.

Vogelbescherming zal de ‘digitale excursieleader’ volgend jaar opnieuw inzetten, naast de fysieke excursies.

5. “Links in de bosjes kun je de tijftjaf en grasmus horen. Rechts in het struikgewas zie of hoor je een roodborsttapuit.....”

zwaluw-envleermuizentoren

- (Bron: BD)

Aan de Poppelseweg in Goirle staat sinds vrijdag een heuse biodiversiteitstoren. 'De vleermuizenflat' in Goirle is het tweede exemplaar van Nederland. De toren biedt ruimte aan vogels, vleermuizen en in de toekomst insecten. Om te nestelen, te overwinteren, te beschutten en zich voort te planten.

En dat is nodig, zegt ontwerper en ecooloog Victor Retel Helmrich, actief lid vanaf het eerste uur van onze Vogelwerkgroep: „Alle soorten zwaluwen hebben het moeilijk, blijkt uit tellingen. Door de huidige manier van woningbouw kunnen vogels niet goed nestelen onder de dakrand. In het gebied bij Tijvoort en Breehees broeden al lang huiszwaluwen, maar ook die worden bedreigd. Vandaar de veilige haven in de vorm van een toren. We hopen op een flinke kolonie. De huiszwaluwen zijn net terug uit Afrika, maar het is spannend of ze zich dit jaar al vestigen.”

Een zes meter hoge toren op een betonnen put die dienst doet als fundering en vleermuizenkelder. Met een schacht van staal en een met zink bedekte houten kap als overstekend piramidedak. Geplaatst op een veilige plek in een plas met grondwater die nooit leeg komt te staan. Langs de Leij, aan de zuidrand van industrieterrein Tijvoort.

Aanzet voor het plan was een prijsvraag van Groen Ontwikkelfonds Brabant, waarmee 5000 euro werd binnengehaald. Daarna werd gezocht naar de meest geschikte plaats. De plannen dateren al van begin 2018. „Het kostenplaatje moest eerst rondkomen“, zegt Victor. Onder meer de Annetje van Puijbroekstichting, Vogelbescherming, Postcodeloterij, Jopiefonds en 't Boekenschop droegen bij.

Uiteindelijk kostte de toren een kleine 15.000 euro. „Dat zat hem vooral in arbeid voor laswerk en graafwerk. Het materiaal is grotendeels hergebruikt.“ In Dussen verscheen vorig jaar de eerste biodiversiteitstoren van Nederland, ook ontworpen door Victor.

Het project moet ook zorgen voor educatie en verbinding met de omgeving. „De toren moet als het ware van de mensen zelf worden. Binnenin zitten panelen voor vleermuizen met 24 nestkastjes, de gedachte is dat die elk jaar voor een klein bedrag door schoolklassen geadopteerd worden. En er worden ook nog insectenhôtels geplaatst.“ De opbrengst kan dan weer gebruikt worden voor onderhoud van de toren en de omgeving van de plas.

waarnemingenwerkgebiedvmb

Er op uit! Voorjaar! Wollen muts, winterjas en thermobroek! Tot ver in mei bleef het koud en nat. Was dat de rede dat er minder uitbundig gezongen werd? Lente is hét jaargetijde om vogels te spotten. Zeker om de eerste soorten te horen of te zien blijft een feestje. Van de vogelwerkgroep-applicatie 'Waarnemingen werkgebied VMB' werd goed gebruik gemaakt. Allerlei leuke/interessante meldingen en foto's kwamen binnen. Niet alleen vogelsoorten maar ook flora als stekelbrem, zenegroen en heidekartelblad.

Hier een samenvatting van de opmerkelijkste vogelmeldingen:

21/2 Op deze dag werden de eerste **grutto's** gehoord in het Diessens Broek (AvG) en een eerste zingende **boomleeuwerik** op de Regte Hei (NH) Een melding die dag dat veel **reigernesten** in de Leemputten bezet waren (LvK)

25/2 Een **tjiftjaf** werd gehoord. De waarnemer vroeg zich af of het een overwinteraar of een zomergast was (JP). Een **roodborsttapuit** in het Diessensbroek (PvG).

8/3 In het Moergestels Broek zag men (Mdk) een roofvogel een merel uit de lucht vangen om vervolgens vlakbij de waarnemer op het pad te gaan zitten. De vraag was: "Is het een havik of sperwer"? Hier kwamen veel reacties op. Omdat de prooi een kleine vogel betrof vermoedde men een **sperwer**. Ook al omdat

Foto: Marlies de Kort

een witte dot onder de stuit boven aan de staart ontbrak (in het voorjaar bij havik).

Uiteindelijk kwam het verlossende antwoord: 'Een vrouwtje sperwer! Sperwers hebben een lang en dun loopbeen, bij havik is die duidelijk dikker. Aan oranje iris, maar vooral aan de horizontale gestreepte borst is te zien dat het om een adult exemplaar gaat'.

23/3 Melding van het 'hoempen' van een **roerdomp** en de zang van de **cettiszanger** in de Brand(JP).

Foto: Frans van Gils

24/3 De eerste **blauwborst** en **kleine plevier** in de Brand (JvR).

27/3 Melding van een **zingende fitis** (NH).

29/3 De eerste **boerenzwaluw** dit jaar werd gemeld (NH).

30/3 De eerste zang van de **zwartkop** (NH).

31/3 3 **zomertalingen** worden gezien (JvR) in de Brand. Zeker ook omdat er nog behoorlijk wat plassen staan. Waarschijnlijk doortrek. Evenals de 40 **regenwulpen** in het Diessens Broek (NH). Melding van een **zwarte roodstaart** in de Hoevens en **oeverzwaluw** op de Surfplas Goirle (VRH). En een

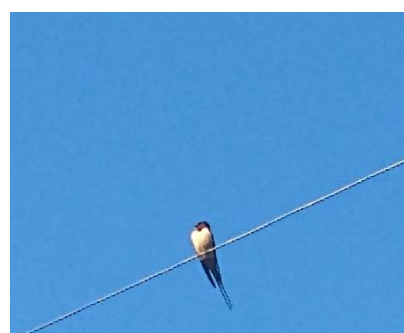

Foto: Nico Hilgers

melding van de eerste oeverzwaluwen bij het Heerkenshuis (NH).

3/4 Op de Regte Hei wordt een **geelgors** gehoord evenals een **boompieper** (MM en VRH).

10/4 Een **tapuit** wordt gespot op de Spinder (AvG). Zeer waarschijnlijk een doortrekker. In Europa is het een van de snelst afnemende soorten. Noord-Brabant is geheel verlaten. Er broeden nu nog rond de 300 paartjes vooral op de waddeneilanden.

12/4 Op deze dag wordt de **gekraagde roodstaart** gehoord (VRH).

19/4 Maar liefst 10 **beflijsters** op Huis ter Heide (EP).

20/4 **Grasmussen** in Riels Laag (VRH) en Diessens Broek (NH).

23/4 Een **sprinkhaanzanger** in de Brand laat zijn opmerkelijke zang horen (JP).

25/4 Deze dag wordt een **zwarte wouw** gemeld boven de Hoevens (VRH). Ook een eerste **tuinfluiter** (VRH). Opmerkelijk: een **koekoek** bij het Heerkenshuis (MB).

Foto: Marianne Bertens

28/4 Op stortplaats de Spinder is een nieuwe **oeverzwaluw kolonie**. De zwaluwen maken dankbaar gebruik van een stuk

afgestoken zandberg. Meer dan 100 nesten worden geteld. Een enorme drukte van af-en aanvliegende oeverzwaluwen (JvR).

30/4 Een **snor** wordt gehoord in de Brand, evenals **karekiet** en **rietzanger** (JvR). Later nog een melding van enkele **gierzwaluwen** (JvR).

1/5 Eric Poelen stuurde ons foto's van **4 raven** die geringd waren. Het nest bevindt zich ergens in de Loonse en Drunense duinen. De raaf broedt al vroeg. Vanaf eind februari kunnen 4-6 eieren gelegd worden. Raven kunnen tot 30 km van hun plek voedsel zoeken.

2/5 **Bonte vliegenvanger** broedend in een nestkast (JP).

3/5 **Bosrietzanger** in de Brand (JvR).

4/5 **Boomvalk** Leijdal Goirle (VRH).

6/5 **Wielewaal** in het Diessens Broek (NH).

11/5 Deze dag wordt een **spotvogel** gemeld in een polder in Kaatsheuvel (FvG). Er kwam een reactie van Victor: " De grauwe klauwier zit in zijn kielzog!".

12/5 En daar was ie dan **de grauwe klauwier**. Gespot op Huis ter Heide (EP). Een vroeg exemplaar die echter daarna niet meer vermeld is. De eerste in Nederland werd dit jaar gespot in Drenthe op 5/5. (Waarneming.nl). Op 23/5 zat er een paartje in het Riels Laag (VRH).

Foto: EricPoelen

15/5 Liefst **4 zomertortels** werden gemeld (VRH). De locatie is vervaagd.

23/5 Deze zondagmorgen werd een **grote karekiet** gehoord in Den Opslag (WP). Ooit een talrijke broedvogel, vanaf 2007 weer in vrije val door o.a. afname van geschikte rietkragen. Ze leven vrijwel uitsluitend in overjarig riet dat in het water staat. Dat specifieke habitat is in Nederland relatief zeldzaam geworden.

26/5 Nog steeds een melding van een aanwezige **tapuit** op Huis ter Heide (EP). Grote vraag; gaat ie er broeden? Tapuiten broeden in hollen, vaak een konijnenhol. Daar is in ieder geval geen gebrek aan op Huis ter Heide. In Nederland broeden tapuiten langs de kust in de duinen en in het binnenland op droge heiden en stuifzanden. Open landschappen met een afwisseling van korte vegetaties en open, zandige plekken zijn favoriet. In het verleden broedden tapuiten ook in agrarisch cultuurland maar daar is de soort al enkele decennia verdwenen. Het uit insecten en ander klein gedierte bestaande voedsel wordt liefst op schaars begroeide, insectenrijke plaatsen verzameld. Het gaat niet goed met de tapuit in Nederland. (Bron Vogelbescherming)

Waarnemers: *Aad van Gelswijk (AvG), Nico Hilgers (NH), Louis van Keulen (LvK), Jan Paymans (JP), Peter van Gestel (PvG), Marlies de Kort (MdK), Jan van Rijsewijk (JvR), Victor Retel Helmrich (VRH), Marcel Morel (MM), Eric Poelen (EP), Marian Bertens (MB), Frans van Gils (FvG), Wiel Poelmans (WP).*

inventarisatieomgevingheerkenshuis

- Marianne Bertens

Jan van Rijsewijk, Jan Paymans, Nicole van de Steen en Marianne Bertens hebben op 3 zaterdagochtenden in april en mei geïnventariseerd op het terrein rond het Heerkenshuis.

We zijn benieuwd hoe de vogelstand zich gaat ontwikkelen op dit nieuw ingericht terrein van de voormalige steenfabriek.

Het was jammer dat lawaai van een metaalrecycling bedrijf op het naastgelegen industrieterrein het herkennen van vogelgeluiden bemoeilijkte in weiland en omringende bosschages. Bij verkenning van het terrein gingen we voorzichtig te werk en hebben de ruigtes niet betreden om geen broedende vogels te storen of nestplekken te beschadigen.

Lopend door de weilanden werden we op de voet gevolgd door nieuwgierige kalveren, de groep Hollandse landgeiten toonde daarentegen helemaal geen belangstelling in ons en wij ook niet in hen. We zijn dan wel gefocust op de vogels maar tellen ook hazen, reeën en zagen een loerende (wilde)huiskat in het veld.

Bij de vogelwaarnemingen zijn zeker noemenswaardige zaken zoals b.v. de kolonie oeverzwaluwen die dit jaar weer was neergestreken op de zandberg met steil afgestoken wand. Zo op het eerste gezicht zijn ze nog talrijker aanwezig dan vorig jaar.

Tijdens de eerste rondgang horen we vooral koolmezen, zanglijster, merel en roodborst. 2 weken later zijn er meer zangers als zwartkop, en tjiftjaf actief en als laatste zagen we de zingende spotvogel die zich uitgebreid liet bewonderen.

Kleine plevieren, met hun mooie geel omrande oogjes, zitten bij de tweede telronde op het middenterrein, de volgende telling hebben we ze niet waargenomen. Waarschijnlijk zitten ze ergens verborgen op het terrein te broeden.

Een paartje torenvalken kiest niet voor de riante nestkast die al op mooie uitzichtlocatie hangt maar betreft een oud kraaiennest aan de noordzijde van het terrein. Of dat een succes is valt te bezien, veel regen, wind en hagelbuien de afgelopen weken zonder een dak boven hun hoofd.

Overzicht 37 soorten die waargenomen zijn:

Boomkruiper, boompieper, buizerd, ekster, gaai, grasmus, graspieper, grauwe gans, groenling, grote bonte specht, grote lijster, heggemus, houtduif, kauw, kleine plevier, koekoek, koolmees, merel, nijlgans, oeverzwaluw, putter, pimpelmees, roodborst, roodborsttapuit, spotvogel, spreeuw, tjiftjaf, torenvalk, tuinfluiter, vink, wilde eend, winterkoning, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte kraai, zwarte specht, zwartkop

Lopend door de weilanden werden we op de voet gevolgd door nieuwgierige kalveren. Foto: Nicole van der Steen

Het gelopen traject. De gegevens werden opgeslagen met Avimap.

foto'sgemaakt door leden

Enkele leden houden er een tweede hobby op na. Fotografie!

Vogels zijn fotogenieke en boeiende onderwerpen. Het is daarom niet vreemd als je de focus wilt verleggen van vogels kijken - naar vogels fotograferen. Je krijgt nu de kans om je mooiste foto te laten zien in de Peregrijn.

Alle andere foto's vind je op onze website via de link [PUBLICATIES](#).

Martien van Liempd Zwartkop

© Aad van Gelswijk

Aad van Gelswijk

Paapje

Eric Poelen

Witvleugelstern

Frances van Lipzig Zomertortel

Corine Goldschmid Grasmus

Eric Poelen

Tapuit